

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto työ- ja elinkeinoministeriölle hallituksen esityksen luonnoksesta kaupparekisterilaiksi ja elinkeinotoimintalaksi sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

Kaupparekisteri- ja elinkeinotoimintalain monipolvinen asiakokonaisuus on tiiviisti ja selkeästi kuvattu. Esitysluonnoksesta käy hyvin ilmi tarve sääntelyn kokonaisuudistukselle. Esitysluonnoksen tavoitteet ja ehdotukset on kuvattu ymmärrettävästi. Vaikutuksia on käsitelty monipuolisesti ja pääosin perusteellisesti, mutta rekisterin käyttäjien näkökulma jää suppeaksi.

Esitysluonnoksen keskeisimmät puutteet ja kehittämiskohteet

- i) Muita rekisteritietojen käyttäjiä kuin viranomaiskäyttäjiä kuvataan hyvin vähän esitysluonnoksessa. Näitä käyttäjiä ja niille koituvia hyötyjä tulisi kuvata tarkemmin.
- ii) Esitysluonnoksessa on mainittu rekisterin käyttötarkoituksia, mutta tätä asiaa voisi selventää. Missä asioissa esimerkiksi yritykset tyypillisesti hyödyntävät rekisteriä ja kuinka usein?
- iii) Esitysluonnoksessa tulisi käsitellä lakiehdotuksen vaikutuksia yrityskaappausten riskiin.

1. Hallituksen esitysluonnoksen keskeinen sisältö

Tässä esitettävä kuvaus on suora lainaus esitysluonnoksen ”esityksen pääasiallinen sisältö” -jaksosta.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi kaupparekisterilaki, jolla kumottaisiin vuonna 1979 säädetty kaupparekisterilaki ja uusi elinkeinotoimintalaki, jolla kumottaisiin vuonna 1919 säädetty elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annettu laki. Yritys- ja yhteisötietolakia muutettaisiin erityisesti sähköiseen asiointiin liittyen. Esityksessä ehdotetaan lisäksi uusista laeista johtuvia lähinnä teknisiä muutoksia useisiin muihin lakeihin.

Kaupparekisterin tarkoituksena olisi jatkossakin toimia yritysten perustietoja sisältävänä julkisena rekisterinä. Esityksellä ajantasaistetaan kaupparekisterilaki ja parannetaan kaupparekisteritietojen luotettavuutta. Sähköisen kaupparekisteriasioinnin ehdotetaan tulevan yksityisiä elinkeinoharjoittajia, säätiöitä ja yhdistyksiä lukuun ottamatta velvoittavaksi vuoden 2026 alusta. Rekisteriviranomainen voisi edellyttää paperilla ilmoittavan fyysistä tunnistamista.

Tietojen luotettavuutta parannettaisiin velvoittamalla osakeyhtiöt, osuuskunnat, eurooppayhtiöt, eurooppaosuuskunnat ja sivuliikkeet vahvistamaan kaupparekisteriin merkittyjen tietojen ajantasaisuus vuosittain. Patentti- ja rekisterihallituksella (jäljempänä myös PRH) olisi jatkossa oikeus määrätä kaupparekisteri-ilmoituksen laiminlyöntimaksu kaupparekisteriin liittyvän ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä sekä tilinpäätöksen myöhästymismaksu myöhässä rekisteröitäväksi ilmoitetusta tilinpäätöksestä. Tosiasiallista edunsaajaa koskevan ilmoituksen laiminlyönti voisi johtaa yrityksen poistamiseen kaupparekisteristä.

Yksityisten elinkeinoharjoittajien osalta pääosin luovuttaisiin ilmoitusvelvollisuudesta kaupparekisteriin. Muut viranomaiset voisivat vain poikkeuksellisesti pyytää kaupparekisteristä saatavilla olevia tietoja jatkossa yrityksiltä.

Uudessa elinkeinotoimintalaissa säädettäisiin elinkeinoharjoittajan oikeudesta harjoittaa elinkeinotoimintaa. Ehdotetun lain säännökset elinkeinotoiminnan harjoittamiseen oikeutetuista elinkeinoharjoittajista, joiden asuin- tai kotipaikka on Euroopan talousalueella, vastaisivat vähäisin tarkistuksin voimassa olevaa lakia. Euroopan talusalueen ulkopuolella olevia elinkeinoharjoittajia koskevaa lupamenettelyä tarkistettaisiin PRH:n sidottua harkintaa osoittaviksi. Yksityisen elinkeinoharjoittajan kelpoisuusvaatimuksia tarkistettaisiin niin, että elinkeinotoimintaa saisi ammattimaisesti harjoittaa luonnollinen henkilö, joka on täysi-ikäinen, ei ole konkurssissa ja jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu. Viisitoista vuotta täyttänyt alaikäinen saisi kuitenkin edunvalvojan suostumuksella harjoittaa ammattimaisesti elinkeinotoimintaa. Sivuliikkeen määritelmää ei sidottaisi enää kiinteään toimipaikkaan.

2. Arvio hallituksen esitysluonnoksesta ja vaikutusarvioinneista

2.1 Yleiset huomiot

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa on kuvattu hyvin esityksen tausta ja tarve sääntelyn kokonaisuudistuksille. Nykyinen sääntely perustuu manuaaliseen tietojen käsittelyyn ja toimittamiseen, mutta ehdotetussa uudessa sääntelyssä tukeuduttaisiin digitalisaatioon ja automaatioon. Esitysluonnoksessa olevien taulukoiden ja kuvauksen perusteella saa käsityksen rekisteröityjen yhteisöjen, asunto-osakeyhtiöiden, osuuskuntien ym. lukumääristä ja rekisteröitävistä asioista.

Arviointineuvosto pitää myönteisenä, että esitys on kirjoitettu hyvällä yleiskielellä. Monipolvinen asiakokonaisuus on kuvattu suhteellisen tiiviisti siten, että myös asiaa tuntematon lukija saa yleiskäsityksen asiasta.

Arviointineuvosto katsoo, että esityksen tavoite ja keskeiset ehdotukset on ymmärrettävästi kuvattu.

Arviointineuvosto kiinnittää huomiota, että esitysluonnoksessa on tuotu esiin rekisterin merkitys ja julkinen luonne, mutta jää epäselväksi, mitkä tahot viranomaisten lisäksi ovat rekisterinkäyttäjiä. Esitysluonnoksessa on mainittu esimerkiksi yritysten lupaprosessit ja kilpailutukset, joihin kaupparekisteristä saatavia tietoja tarvitaan. **Arviointineuvosto suosittelee**, että kaupparekisterissä olevien tietojen hyödyntämistä kuvattaisiin tarkemmin. Missä asioissa esimerkiksi yritykset tyypillisesti hyödyntävät rekisteriä ja kuinka usein?

Esitysluonnoksen perusteella asiaa on valmisteltu huolellisesti. **Arviointineuvosto pitää myönteisenä**, että lausuntopalautteen sisältöä on kuvattu hyvin sekä selostettu lausuntopalautteen perusteella tehdyt muutokset tai syyt, miksi palautetta ei ole otettu huomioon.

Arviointineuvosto katsoo, että muiden maiden yritysrekisterikäytäntöjen pääpiirteet on kuvattu tiiviisti sekä verrattu käytäntöjä Suomeen, mikä on myönteistä. Muiden maiden käytäntöjen tai kokemusten hyödyntäminen kotimaisen lainsäädännön valmistelussa jää kuitenkin epäselväksi.

2.2 Taloudelliset vaikutukset

2.2.1 Vaikutukset yrityksiin

Arviointineuvosto pitää myönteisenä, että yritysvaikutuksia on arvioitu monipuolisesti rekisteritietojen ilmoittajan näkökulmasta. Esitysluonnoksessa on arvioitu erilaisia yrityksille ja yhteisöille aiheutuvia hyötyjä ja kustannuksia sekä hyödynnetty työ- ja elinkeinoministeriön sääntelytaakkalaskuria. Esitysluonnoksessa on määrällisiä arvioita, joiden laskentaperusteet on kuvattu avoimesti. Kokonaisuutena yritysvaikutuksista saa hyvän käsityksen.

Arviointineuvosto kiinnittää huomiota, että rekisteritietojen käyttäjiä kuvataan hyvin vähän esitysluonnoksessa. Esitysluonnoksesta jää käsitys, että yritykset ja yhteisöt hyödyntävät kaupparekisteriä paljon, mutta käyttäjien tarpeet ja hyötyjen kuvaus uudistuksesta jäävät suppeiksi. On ymmärrettävää, että sääntelymuutokset ovat pitkälti teknisiä, mutta yrityksille ja yhteisöille koituvia hyötyjä tulisi kuvata tarkemmin.

Esitysluonnoksessa tuodaan esille tietoturvallisuuden näkökulma ja mainitaan lyhyesti yrityskaappausten estäminen. Myös lausuntopalautteessa tuodaan esille yrityskaappaukset. **Arviointineuvosto katsoo**, että esitysluonnoksessa tulisi käsitellä lakiehdotuksen vaikutuksia yrityskaappausten riskiin.

2.3 Viranomaisvaikutukset

Arviointineuvosto pitää myönteisenä, että vaikutuksia viranomaisten resurssitarpeisiin ja toimintaan on käsitelty kattavasti. Toimeenpanoon liittyviä riskejä ja epävarmuuksia on myös arvioitu esitysluonnoksessa.

2.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Esitysluonnoksen mukaan ehdotetulla sääntelyllä ei ole merkittäviä yhteiskunnallisia vaikutuksia.

Arviointineuvosto pitää myönteisenä, että esitysluonnoksessa on arvioitu tiedonhallinnan turvallisuutta.

3. Lainsäädännön arviointineuvoston lausuma

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto on annettu kaupparekisterilakia ja elinkeinotoimintalakia sekä eräitä siihen liittyviä lakeja koskevasta hallituksen esityksestä (hankenumero: TEM031:00/2020), jonka työ- ja elinkeinoministeriö toimitti arviointineuvoston käyttöön sähköpostitse 26.8.2022. Lausunto on julkinen.

Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos vastaa pääosin säädösehdotusten vaikutusten arviointiohjetta. Arviointineuvosto suosittelee, että hallituksen esitystä täydennetään neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

Helsingissä 14. syyskuuta 2022

Leila Kostiainen

Lainsäädännön arviointineuvoston puheenjohtaja

Meri Virolainen

Arviointineuvos, arviointineuvoston sihteeri

Yhteystiedot:

Valtioneuvoston kanslia
PL 23, 00023 Valtioneuvosto
vnk.fi
p. 0295 16001

Liite 1 Arviointineuvoston käyttämät standardilausumat

1. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää säädösehdotusten vaikutusten arviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvostolla on vain vähäisiä lisäysehdotuksia esitysluonnokseen.
2. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos vastaa pääosin säädösehdotusten vaikutusten arviointiohjetta. Arviointineuvosto suosittelee, että hallituksen esitystä täydennetään neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.
3. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa osittain säädösehdotusten vaikutusten arviointiohjetta. Arviointineuvosto suosittelee, että esitysluonnosta korjataan neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.
4. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos on puutteellinen säädösehdotusten vaikutusten arviointiohjeen näkökulmasta. Esitysluonnosta tulee korjata neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.
5. Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa on merkittäviä puutteita. Esitysluonnoksen pohjalta ei todennäköisesti pysty muodostamaan riittävää ja perusteltua käsitystä esityksestä, eikä sen taloudellisista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista. Ilman puutteellisuuksien korjaamista on vakavasti harkittava, voiko esityksen antaa eduskunnan käsiteltäväksi. *

* Viimeinen virke voidaan jättää pois niissä tilanteissa, kun esitystä ei käytännössä voida vetää pois.